

NEVIL ŠUT

NA OBALI

Preveo
Goran Skrobonja

■ Laguna ■

Naslov originala

Nevil Shute

ON THE BEACH

Copyright © Trustees of the Estate of the late N S Norway
Translation copyright © 2023 za srpsko izdanje, LAGUNA

NA OBALI

PREVODIOČEVA NAPOMENA: Originalni naslov ovog romana *On the Beach* u žargonu angloameričkih ratnih mornarica izraz je za oficira koji nema aktivno nameštenje na brodu, dakle, ne plovi, već je na obali, na suvom, i s obzirom na kontekst i sadržinu romana, sasvim je razumljiv.

Na ovom posljednjem zborištu
Mi zajedno napipavamo put
I izbegavamo govor
Skupljeni na toj obali natekle reke

Ovako svetu dođe kraj
Ovako svetu dođe kraj
Ovako svetu dođe kraj
Ne s tutnjem već sa cviljenjem

T. S. Eliot*

* Šuplji ljudi, prepev Ivan V. Lalić. (Prim. prev.)

PRVO POGLAVLJE

Piter Holms, poručnik korvete u Kraljevskoj australijskoj mornarici, probudio se ubrzo posle osvita. Neko vreme je pospano ležao, uljuljkan prijatnom toplinom Meri, koja je spavala kraj njega, i gledao u prvu svetlost australijskog sunca na kretonskim zavesama njihove sobe. Po zracima sunca znao je da je oko pet sati; uskoro će svetlost probuditi njegovu malu kćerku Dženifer u krevetu, i oni će onda morati da ustanu i počnu da obavljaju kućne poslove. Nema potrebe započinjati pre nego što se to desi; mogao je da leži još malo.

Probudio se srećan, i trebalo mu je nešto vremena da njegova svesna čula shvate i pronađu poreklo te sreće. Nije bio u pitanju Božić, zato što je on prošao. Osvetlio je malu jelku u njihovom vrtu niskom raznobojnih lampica sa dugaćkim kablom priključenim kraj kamina u salonu, malu repliku velike osvetljene jelke kilometar i po izvan gradske većnice Falmuta. Priredili su božićnu roštiljijadu uveče u vrtu, sa nekoliko prijatelja. Božić je prošao, i sada – misli su mu se polako okretale – mora biti četvrtak, dvadeset sedmi.

Dok je ležao na krevetu, opekotina od sunca na njegovim leđima još je pomalo bridela posle jučerašnjeg dana koji su proveli na plaži, i trkanja jedrilicom. Bilo bi dobro da danas ne skida košulju. A kada se sasvim razbudio, shvatio je da, naravno, neće smeti danas da skida košulju. U jedanaest sati ima sastanak u kancelariji zamenika načelnika glavnog štaba ratne mornarice, u Ministarstvu u Melburnu. To je podrazumevalo novo imenovanje, njegovo prvo nameštenje posle sedam meseci. Možda bi moglo čak da znači i plovidbu, ukoliko mu se baš posreći, a on je čeznuo za tim da ponovo dobije službu na brodu.

U svakom slučaju, to je podrazumevalo posao. Pomisao na to usrećila ga je kada je otišao na spavanje, i njegova sreća potrajala je čitave noći. Nije imao nikakvo naimenovanje otkad je unapređen u čin poručnika korvete u avgustu i u tadašnjim okolnostima umalo je izgubio nadu da će ikada ponovo raditi. Međutim, od Ministarstva ratne mornarice je u tim mesecima dobijao punu platu, i on je za to bio zahvalan.

Beba se promeškolljila, počela da mumla i tiho cvili. Mornarički oficir pruži ruku i okrenu prekidač električnog čajnika na poslužavniku sa priborom za čaj i hranom za bebu kraj kreveta, a Meri se pomeri kraj njega. Upitala je koliko je sati, i on joj je to rekao. Onda ju je poljubio i kazao: „Jutro je ponovo baš lepo.“

Pridigla se u sedeći položaj, zagladivši rukom kosu pozadi. „Juče sam baš izgorela. Sinoć sam Dženifer malo namazala kremom, ali stvarno mislim da danas ne bi trebalo da ponovo ide na plažu.“ Tada se i ona priseti. „O – Pitere, ti danas beše ideš u Melburn, zar ne?“

On klimnu glavom. „Trebalo bi da ostanem kod kuće, provedem dan u hladovini.“

„Mislim da ja hoću.“

Ustao je i otišao u kupatilo. Kad se vratio, i Meri je ustala; beba je sedela na noši, a Meri je provlačila češalj kroz kosu pred ogledalom. On sede na ivicu kreveta pod vodoravnim zrakom sunčevog svetla i pripremi čaj.

Ona reče: „Pitere, danas će u Melburnu biti veoma toplo. Mislila sam da bismo mogli da odemo do kluba oko četiri, pa da nam se ti tamo pridružiš u plivanju. Mogu da uzmem prikolicu i tvoje kupaće.“

U garaži su imali mali automobil, ali posle završetka kratkotrajnog rata prethodne godine nisu ga koristili. Međutim, Piter Holms je bio domišljat čovek spretan sa alatom, pa je smislio podnošljivu zamenu. I Meri i on su imali bicikle. Napravio je malu prikolicu na dva točka upotrebivši dva prednja točka motornih bicikala, a onda namontirao kuku za prikolicu kako na Merinom biciklu tako i na svom, pa su oboje mogli da vuku tu stvar koja im je služila kao kolica za bebu i sredstvo za prevoz raznih predmeta. Glavna nevolja za njih je bio dugi uspon od Falmuta.

On klimnu glavom. „To nije loša zamisao. Uzeću svoj bicikl i ostaviti ga na stanici.“

„Koji voz moraš da hvataš?“

„U devet i pet.“ On srknu malo čaja i pogleda na sat. „Idem po mleko čim završim s ovim.“

Obukao je šorts i potkošulju i izašao. Živeo je u stanu u prizemlju stare kuće na brdu iznad grada, koja je bila podeljena na apartmane; nekretnina je obuhvatala i garažu i dobar deo vrta. Bila je tamo veranda, i na njoj je držao bicikle i prikolicu. Bilo bi logično da parkira auto ispod drveća i koristi garažu, ali nije mogao sebe da natera na to. Mali moris je bio prvi automobil koji je ikada posedovao, i on se u njemu udvarao Meri. Venčali su se 1961. godine, šest meseci pre rata, pre nego što je isplovio na ratnom brodu Njenog

veličanstva *Anzak* ostavivši je, kako su mislili, na neodređeno vreme. Usledio je kratak, zbunjujući rat, rat o kojem ništa nije zapisano u istoriji, a sada više nikada neće ni biti zabeleženo, rat koji je buknuo po celoj severnoj hemisferi i zamro sa poslednjom seizmičkom eksplozijom zabeleženom trideset sedmog dana. Na kraju trećeg meseca on se vratio na *Anzaku* u Vilijamstaun utrošivši poslednje gorivo dok su se državnici južne hemisfere okupljali na konferenciji u Velingtonu na Novom Zelandu kako bi uporedili podatke i procenili nove uslove, a onda se vratio u Falmut svojoj Meri i svom autu moris majnor. Automobil je imao petnaestak litara u rezervoaru; nepromišljeno je to upotrebio, kao još dvadesetak litara koje je kupio na pumpi pre nego što je Australijancima sinulo da sva nafta potiče sa severne hemisfere.

Spustio je prikolicu i bicikl sa verande na travnjak i zakačio prikolicu za kuku; onda je zajahao i odvezao se. Morao je da prevali oko sedam kilometara kako bi uzeo mleko i pavlaku, jer su sada transportna ograničenja onemogućavala prikupljanje na farmama u njegovom okrugu, pa su naučili kako da sami pripremaju maslac u mikseru. Odvezao se putem po toplom jutarnjem suncu, sa praznim kanticama koje su zveckale u prikolici iza njegovih leđa, zadovoljno uto nuo u misli o poslu koji ga je čekao.

Na drumu je bilo veoma malo saobraćaja. Prošao je kraj jednog vozila koje je nekada bilo automobil, sada sa uklonjenim motorom i izbijenim vetrobranom, i sa volom rase angus u zaprezi. Prošao je kraj dva jahača na konjima, koji su pažljivo jahali po pošljunčanom obodu puta duž površine od bitumena. On nije želeo konja, jer to su bile retke i osetljive životinje koje su prelazile iz ruke u ruku za hiljadu ili više funti, ali povremeno je pomišljao na bika za Meri. Sasvim je lako mogao da preuredi morisa, mada bi mu zbog toga srce puklo od tuge.

Došao je do farme za pola sata, i otišao pravo u staju za mužu. Dobro je poznavao zemljoradnika, visokog, vitkog muškarca koji je sporo govorio i hramao još od Drugog svetskog rata. Zatekao ga je u prostoriji za separaciju, gde je mleko teklo u jednu bučalicu, a pavlaka u drugu uz tiho mrmljanje elektromotora koji je pokretao mašinu. „Dobroj'tro, gospodine Pole“, reče oficir ratne mornarice. „Kako ste danas?“

„Dobro, gospodine Holmse.“ Zemljoradnik uze od njega kanticu za mleko i napuni je iz rezervoara. „Da li je kod vas sve kako treba?“

„Jeste. Moram da odem u Melburn, u Ministarstvo ratne mornarice. Mislim da konačno imaju posla za mene.“

„Ah“, reče zemljoradnik, „to je dobro. Nekako iscrpljuje kad samo sedite i čekate, rekao bih.“

Piter klimnu glavom. „Malo će zakomplikovati stvari ako taj posao bude podrazumevao plovidbu. Ipak, Meri će dolaziti po mleko, dvaput nedeljno. Bez obzira na sve to, ona će vam donositi novac.“

Zemljoradnik reče: „Svakako ne treba da brinete zbog novca dok se ne vratite. Ionako imam više mleka nego što svinje mogu da popiju, koliko god suša velika bila. Skoro sto litara sam sinoć prolio u potok – ne znam šta ću s tim. Verovatno bi trebalo da odgajam još svinja, ali to mi se nekako ne isplati. Teško mi je da zaključim šta da radim.“ Načas je stajao i ćutao, a onda rekao: „Vašoj ženi će biti malo nezgodno da dolazi ovamo. Šta će sa Dženifer?“

„Verovatno će je dovoditi sa sobom, u prikolicu.“

„I to će joj biti malčice nezgodno.“ Zemljoradnik ode u prolaz iza staje za mužu i stade na toplom suncu, odmeravajući pogledom bicikl i prikolicu. „Dobra je to prikolica“, reče on. „Nikad bolju malu prikolicu video nisam. Sami ste je napravili, zar ne?“

„Tako je.“

„Odakle vam točkovi, ako smem da pitam?“

„To su točkovi za motocikl. Nabavio sam ih u Elizabetinoj ulici.“

„Šta mislite, da li biste mogli i meni da nabavite jedan par?“

„Mogu da pokušam“, reče Piter. „Mislim da ih još ima tu i tamo. Bolji su od malih točkova – lakše je za vuču.“ Zemljoradnik klimnu glavom. „Sada su možda malo ređi. Izgleda da ljudi ne žele da se liše motocikala.“

„Baš rekoh ženi“, napomenu zemljoradnik polako, „kad bih imao takvu malu prikolicu, mogao bih da napravim stolicu za nju, stavim je iza bicikla i odvezem je u Falmut u kupovinu. Sada su ovakva mesta za jednu ženu prava čamotinja“, objasni on. „Ne kao pre rata, kad je mogla da sedne u kola i odveze se do grada za dvadeset minuta. Volovskoj zaprezi treba tri i po sata, i onda još tri i po sata natrag; to je sedam sati samo na putovanje. Pokušala je ona da nauči da vozi bicikl, ali nikad joj nije pošlo za rukom, ne u njenim godinama, i sa još jednom bebom na putu. Ne bih ni voleo da pokuša. Ali kad bih imao malu prikolicu kao što je vaša, mogao bih da je dvaput nedeljno odvezem u Falmut, i istovremeno ponesem mleko i pavlaku gospođi Holms.“ Načas je začutao. „Voleo bih da mogu to da učinim za moju ženu“, napomenuo je. „Naposletku, sudeći po onome što kažu na radiju, ne preostaje još mnogo.“

Mornarički oficir klimnu glavom. „Danas ću pogledati malo, da vidim može li se nešto naći. Nije vam važna cena?“

Zemljoradnik odmahnu glavom. „Pod uslovom da su točkovi dobri, da ne prave problema. Dobre gume, to je ono glavno – dugotrajne. Kao te vaše.“

Oficir klimnu glavom. „Potražiću ih danas.“

„To će vas odvesti prilično daleko od odredišta.“

„Mogu tamo da se odvezem tramvajem. Neće mi biti teško. Bogu hvala za lignit.“

Zemljoradnik se okrenu prema mestu gde je separator još radio. „Tako je. Bili bismo baš u sosu da nema elektrike.“ On ubaci praznu bučkalicu u tok obranog mleka i izvuče punu. „Kažite mi, gospodine Holmse“, reče on. „Zar za vađenje uglja ne koriste one velike bagere? Buldožere, tako to?“ Oficir klimnu glavom. „Pa odakle im gorivo za sve to?“

„Jednom sam pitao“, reče Piter. „Destiluju ga na licu mesta, iz lignita. Košta oko četrdeset penija litar.“*

„Ma nije valjda!“ Zemljoradnik je stajao zamišljen. „Mislio sam da bi oni mogli, kad već to rade za sebe, da malo rade i za nas. Ali po toj ceni, teško da bi bilo izvodljivo...“

Piter uze kantice sa mlekom i pavlakom, smesti ih u prikolicu i pođe kući. Kada se vratio, bilo je pola sedam. Istuširao se i obukao uniformu koju je toliko retko nosio posle svog unapređenja, na brzinu doručkovao, i odvezao se biciklom nizbrdo da uhvati voz u 8.15 kako bi mogao da obiđe prodavce motocikala i točkova pre zakazanog sastanka.

Ostavio je bicikl u garaži koja je u davno prošlim danima servisirala njegov mali automobil. Sada ona nije servisirala automobile. Tamo gde su nekada bila kola, stajali su konji kao u štali, konji privrednika koji su živeli van grada, i koji su sada dolazili u jahačim čizmama i plastičnim kabanicama kako bi tamo ostavljali svoje konje dok oni odlaze u grad električnim vozom. Benzinske pumpe su im služile za privezivanje uzdi. Uveče su se vraćali vozom, sedlali konje, privezivali akten-tašnu za sedlo, i jahali natrag kući. Tempo poslovnog života je usporavao i to im je bilo od pomoći;

* Pre uvođenja australijskog dolara 1966. godine, na tom kontinentu se koristila australijska funta koja se delila na 20 šilinga odnosno 240 penija. (Prim. prev.)

ekspresni voz u 17.03 iz grada otkazan je i zamenio ga je onaj u 16.17.

Piter Holms je putovao u grad zaokupljen razmatranjem svog novog imenovanja, pošto je nestašica papira zatvorila sve dnevne novine i vesti su sada pristizale samo preko radija. Kraljevsku australijsku mornaricu sada je činila veoma mala flota. Sedam malih brodova preuređeno je tako da umesto pogona na naftu imaju krajnje nezadovoljavajući pogon na ugalj po visokoj ceni i sa mnogo napora; pokušaj da se nosač aviona *Melburn* takođe preuredi na taj način otkazan je kad je dokazano da bi lađa bila previše spora da dopusti avionima da bezbedno sleću na nju osim po najjačem vetru. Osim toga, zalihe avionskog goriva morale su da se koriste toliko oprezno da su programi obuke svedeni praktično na nulu, tako da se sada činilo da ne vredi ni održavati avijacijski ogranak flote. On nije čuo ni za kakve promene oficira sa sedam čistača mina i fregata koji su ostali u plovnom stanju. Može biti da se neko razboleo, pa se morao zameniti, ili su možda odlučili da rotiraju zaposlene oficire sa nezaposlenima kako bi se održavalo iskustvo plovidbe. Verovatnije se radilo o imenovanju na neki dosadan posao na kopnu, kancelarijsko zaduženje u kasarni ili nešto u vezi sa skladištima na nekom beznadežnom, pustom mestu kao što je Mornarički depo Flinders. Veoma bi se razočarao ako ne bi isplovio, a opet je znao da bi tako bilo bolje po njega. Na obali je mogao da se stara o Meri i bebi kao sada, a vremena nije preostalo još mnogo.

Stigao je u grad za oko jedan sat i izašao iz stanice da uhvati tramvaj. Ovaj je nesmetano čegrtao ulicama lišenim drugih vozila i brzo ga odvezao do kraja gde su se nalazile prodavnice motornih vozila. Radnje su bile većinom zatvorene ili su ih preuzele one malobrojne koje su ostale

otvorene, a izlozi su još bili puni beskorisnih zaliha. Neko vreme je cunjao tu u potrazi za dva laka točka u dobrom stanju koji bi mogli da se upare, i konačno kupio točkove iste veličine za dve različite marke motocikla, koji bi mogli da dovedu do komplikacija sa osovinom, ali njih je mogao da prevaziđe jedini mehaničar preostao u garaži.

Vratio se tramvajem do Ministarstva ratne mornarice noseći točkove povezane parčetom kanapa. U kancelariji načelnikovog zamenika javio se sekretaru, poručniku intendantu koga je poznao. Mladić reče: „Dobro jutro, gospodine. Vaše postavljenje je na admiralovom stolu. On želi da lično razgovara sa vama. Reći ću mu da ste tu.“

Poručnik korvete podiže obrve. Činilo mu se to neuobičajenim, ali opet, u ovoj svedenoj mornarici sve je moralo da bude pomalo neuobičajeno. On spusti točkove kraj intendantovog stola, osmotri sopstvenu uniformu donekle zabrinuto, ukloni parče konca sa revera bluze i tutnu šapku ispod miške.

„Admiral će vas sada primiti, gospodine.“

On umaršira u kancelariju i stade mirno. Admiral, koji je sedeo za svojim stolom, nakrivi glavu. „Dobro jutro, poručniče korvete. Na mestu voljno. A sad sedite.“

Piter sede na stolicu kraj stola. Admiral se nagnu i ponudi mu cigaretu iz svoje tabakere, pa mu je pripali upaljačem. „Već neko vreme ste neuposleni.“

„Da, gospodine.“

Admiral i sam pripali cigaretu. „Pa, imam za vas postavljenje koje podrazumeva plovidbu. Plašim se da vam ne mogu poveriti komandno mesto, i ne mogu čak ni da vas smestim na jedan od naših brodova. Šaljem vas kao oficira za vezu na američki *Škorpion*.“

On baci pogled na mlađeg muškarca. „Koliko znam, upoznali ste se sa zapovednikom Tauersom.“

„Jesam, gospodine.“ On je dva ili tri puta u proteklih nekoliko meseci sreo kapetana *Škorpiona*, tihog trideset-petogodišnjaka blagog glasa sa donekle приметnim novo-engleskim naglaskom. Pročitao je izveštaj tog Amerikanca o ratnoj službi njegove lađe. On je bio na moru u svojoj podmornici na atomski pogon i patrolirao između Kiske i Midveja kada je rat započeo, i otvorio je zapečaćena naređenja kad je primio odgovarajući signal, a onda zaronio i odredio kurs prema Manili pod punom brzinom. Četvrtog dana, negde severno od Ivo Džime, popeo se do dubine za periskop kako bi osmotrio pučinu, što je rutinski radio prilikom svake smene u dnevnim satima, i ustanovio da je vidljivost krajnje mala, naizgled usled nekakve prašine; istovremeno, detektor na vrhu njegovog periskopa pokazao je visok nivo radioaktivnosti. Pokušao je da to javi u Perl Harbor signalom, ali nije dobio nikakav odgovor; nastavio je dalje, a radioaktivnost je jačala dok se primicao Filipinima. Sledeće noći je stupio u kontakt sa Dač Harborom i poslao šifrovanu depešu svom admiralu, ali mu je rečeno da su sada sve komunikacije nesigurne, i ostao je bez odgovora. Sledeće večeri nije uspeo da dobije ni Dač Harbor. Nastavio je sa svojom misijom, odredivši kurs oko severnog kraja Luzona. U Balintanškom kanalu je zatekao mnogo prašine i visoku radioaktivnost, znatno iznad smrtonosnog nivoa, sa zapadnim vetrom snage 4 do 5. Sedmog dana rata bio je u zalivu Manile i posmatrao grad kroz periskop, i dalje bez naređenja. Atmosferska radioaktivnost tu je bila znatno manja, ali i dalje iznad opasnog nivoa; nije želeo da izroni ili da se popne na most. Vidljivost je bila umerena; kroz periskop je video oblak dima koji se dizao nad gradom i došao do zaključka da je u proteklih nekoliko dana tu došlo najmanje do jedne nuklearne eksplozije. Na obali nije video nikakve

znake aktivnosti sa udaljenosti od osam kilometara u zalivu. Nastavivši prema kopnu, neočekivano je nasukao podmornicu na dubini periskopa, iako se nalazio u glavnom kanalu gde je karta pokazivala dubinu od dvadeset dva metra; to je osnažilo njegovo ranije mišljenje. Izbacio je balast i odigao se bez poteškoća, okrenuo i ponovo isplovio na pučinu.

Te noći ponovo nije uspeo da dozove bilo koju američku stanicu, ili bilo koji brod kadar da dalje prenese njegove poruke. Kada je ispraznio rezervoare, upotrebio je dobar deo svog komprimovanog vazduha, a nije želeo da uzima kontaminirani vazduh iz okoline. Tada je već bio pod vodom osam dana; njegova posada još je bila u relativno dobrom psihofizičkom stanju, mada su počele da se pojavljuju različite neuroze, izazvane zabrinutošću zbog stanja kod kuće. Uspostavio je kontakt preko radija s jednom australijskom stanicom u Port Moresbiju na Novoj Gvineji; činilo se da je tamo stanje normalno, ali oni nisu mogli dalje da prenesu njegove poruke.

Činilo mu se da bi najbolje bilo da krene na jug. Vratio se ponovo oko severnog kraja Luzona i odredio kurs za ostrvo Jap, gde se nalazila telegrafska stanica pod kontrolom Sjedinjenih Država. Stigao je tamo tri dana kasnije. Tu je nivo radioaktivnosti bio toliko nizak da je praktično bio normalan; izronio je u relativno mirnom moru, pročistio podmornicu svežim vazduhom, napunio rezervoare i pustio posadu u grupama na most. Zaplovivši dalje, osetio je olakšanje kada je tamo zatekao jednu američku krstaricu. Sa nje su ga uputili do sidrišta i poslali čamac; ukotvio se, pustio celu posadu na palubu i otplovio čamcem da bi se podvrgnuo komandi zapovednika krstarice, izvesnog kape-tana Šoa. Tu je prvi put čuo za rusko-kineski rat koji je buknuo iz rata Rusije sa NATO-om, a koji je opet bio izazvan

izraelsko-arapskim ratom, čiji je inicijator bila Albanija. Čuo je da su i Rusi i Kinezi upotrebili kobaltne bombe; da su vesti o tome zaobilazno stigle iz Australije, prenete iz Kenije. Krstarica je čekala kod Japa da bi se sastala sa tankerom flote; bila je tamo čitavu sedmicu, i u proteklih pet dana nije imala komunikaciju sa Sjedinjenim Državama. Kapetan je imao dovoljno goriva u rezervi kako bi svoj brod doveo do Brizbejna najekonomičnijom brzinom, ali ne dalje od toga.

Zapovednik *Tauers* je kod Japa ostao šest dana dok su vesti, takve kakve su, bile sve gore i gore. Nisu uspeli da stupe u kontakt ni sa jednom stanicom u Sjedinjenim Državama ili Evropi, ali otprilike prva dva dana mogli su da uhvate emisije iz Meksiko Sitija, sa najgorim mogućim novostima. Onda je ta stanica prestala da emituje, pa su mogli da dobiju samo Panamu, Bogotu i Valparaiso, gde nisu znali praktično ništa o tome šta se dešava na severnom kontinentu. Stupili su u kontakt sa nekoliko brodova Američke ratne mornarice na Južnom Pacifiku, i većina je bila na izmaku sa gorivom koliko i oni sami. Ispostavilo se da je kapetan krstarice kod Japa bio nadređeni oficir svim tim lađama; on je odlučio da sve američke brodove uputi u australijske vode i podredi svoje snage komandi Australije. Poslao je poruke svim brodovima da se sastanu sa njim kod Brizbejna. Tamo su se okupili posle dve sedmice, jedanaest brodova Američke ratne mornarice, svi bez rezervi goriva i sa veoma malo nade da ga negde pribave. Bilo je to pre godinu dana; i dalje su se nalazili tamo.

Nuklearno gorivo neophodno za podmornicu *Škorpion* nije bilo dostupno u Australiji u vreme njenog dolaska, ali se moglo pripremiti. Ispostavilo se da je to jedino pomorsko plovilo u australijskim vodama sa iole vrednim radijusom kretanja, pa je pozvano u Vilijamstaun, pomorsko pristanište Melburna, luke najbliže štabu Ministarstva ratne

mornarice. U stvari, podmornica je bila jedina ratna lađa u Australiji vredna pomena. Neko vreme je ležala besposleno dok su pripremali nuklearno gorivo za nju sve dok, pre šest meseci, njena operativna mobilnost nije bila ponovo uspostavljena. Onda je otplovila do Rio de Žaneira, ponevši sa sobom gorivo za još jednu američku nuklearnu podmornicu koja se tamo sklonila, i vratila se u Melburn kako bi na dokovima prošla kroz prilično iscrpan remont.

Piter Holms je sve to znao kao priču o zapovedniku Tausersu iz Američke ratne mornarice, i prošlo mu je brzo kroz misli dok je sedeo pred admiralovim stolom. Njemu je bilo ponuđeno novo nameštenje; na *Škorpionu* nije bilo australijskog oficira za vezu kada je podmornica plovila do Južne Amerike. Pomisao na Meri i njegovu kćerkicu sada ga je grizla i navela da upita: „Gospodine, koliko će trajati to nameštenje?“

Admiral lako slegnu ramenima. „Recimo godinu dana. Verujem da će to biti vaš poslednji zadatak, Holmse.“

Mlađi muškarac reče: „Znam, gospodine. Veoma sam vam zahvalan za tu priliku.“ Oklevao je, a onda upitao: „Hoće li podmornica ploviti najvećim delom tog perioda, gospodine? Ja sam oženjen i imamo bebu. Sada nam baš i nije naročito lako, u poređenju sa tim kako je ranije bilo, i kod kuće imam dosta poteškoća. U svakom slučaju, ne preostaje nam baš mnogo.“

Admiral klimnu glavom. „Naravno, svi smo u istom čabru. Zato sam i želeo da se vidimo pre nego što vam ponudim ovo mesto. Neću vam zameriti ako zatražite da vas poštedim, ali u tom slučaju ne mogu vam ponuditi bogzna šta od zaposlenja. Što se tiče vremena plovidbe, na kraju remonta koji je zakazan za četvrti...“ – on pogleda na kalendar – „a to je za malo više od nedelju dana – podmornica treba

da ode u Kerns, Port Moresbi i Port Darwin kako bi izvestila o stanju na tim mestima, da bi se onda vratila u Vilijamstun. Zapovednik Tauer procenjuje da će ta plovidba trajati jedanaest dana. Posle toga, na umu nam je duža plovidba za nju, u trajanju od možda dva meseca.“

„Da li bi između te dve plovidbe bilo pauze, gospodine?“

„Mislim da bi podmornica mogla da provede na doku oko dve nedelje.“

„I posle toga nema ničeg u programu?“

„Ničeg za sada.“

Mladi oficir je načas sedeo zamišljen i premetao po glavi nabavku, bebine bolesti, snabdevanje mlekom. Vreme je bilo letnje; neće morati da se cepaju drva za ogrev. Ako druga plovidba počne sredinom februara, on će se vratiti kući do sredine aprila, pre nego što dovoljno zahladi za vatru. Možda bi zemljoradnik snabdevao Meri drvima za ogrev ukoliko on bude odsustvovao duže od toga, pošto mu je sad nabavio točkove za prikolicu. Verovatno će biti u redu ako ode, pod uslovom da se ne dogodi više ništa loše. Ali ako nestane snabdevanja strujom, ili se radioaktivnost proširi na jug brže nego što pametni ljudi procenjuju... Odagnao je te misli od sebe.

Meri bi pobesnela ako bi on odbio ovaj posao i žrtvovao karijeru. Ona je bila kći oficira ratne mornarice, rođena i odgajana u Sautsiju, na jugu Engleske; prvi put ju je sreo na igranci na *Neumornom* kada je bio na pomorskoj praksi u Engleskoj, sa Kraljevskom ratnom mornaricom. Ona bi želela da on prihvati ovo nameštenje...

On podiže glavu. „Odgovaraju mi te dve plovidbe, gospodine“, reče on. „Da li bi bilo moguće ponovo razmotriti situaciju posle toga? Hoću reći, nije baš lako planirati unapred – kod kuće – kad se sve ovo dešava.“

Admiral malo razmisli. U ovim okolnostima, bio je to razuman zahtev, pogotovo za oženjenog muškarca sa malom bebom. Slučaj je bio nov, jer nameštenja je sada bilo tako malo, ali on teško da je mogao da očekuje od ovog oficira prihvatanje pomorske dužnosti van australijskih voda u poslednjih nekoliko meseci. On klimnu glavom: „To mogu da izvedem, Holmse“, reče. „Odrediću trajanje ovog postavljenja na pet meseci, do trideset prvog maja. Izvestite me ponovo kad se vratite sa druge plovidbe.“

„Razumem, gospodine.“

„Javićete se na *Škorpion* u utorak, na Novu godinu. Ako sačekate petnaest minuta ispred kancelarije, dobićete pismo za kapetana. Podmornica je u Vilijamstaunu, porinuta kraj *Sidneja* kao matičnog broda.“

„Znam, gospodine.“

Admiral ustade. „U redu, poručniče.“ Pružio je ruku. „Srećno na zadatku.“

Piter Holms se rukovao s njim. „Hvala vam što ste me uzeli u razmatranje, gospodine.“

On zastade pre nego što će izaći iz prostorije. „Znate li kojim slučajem da li je zapovednik Tauer danas tamo?“, upita on. „Kad sam već ovde, mogao bih da skoknem i porazgovaram s njim, možda osmotrim podmornicu. Baš bih voleo da to uradim pre nego što se pridružim posadi.“

„Koliko znam, tamo je“, reče admiral. „Možete pozvati *Sidnej* – zamolite za to moju sekretaricu.“ Baci pogled na ručni sat. „U pola dvanaest imate prevoz od glavne kapije. Moći ćete da ga uhvatite.“

Dvadeset minuta kasnije Piter Holms je sedeo kraj vozača električnog kamiona koji je vozio do Vilijamstauna i hitao u tišini kroz napuštene ulice. Nekada je taj kamion služio za dostave velikoj robnoj kući u Melburnu; rekviriran je na

završetku rata i ofarban u mornaričku sivu boju. Kretao se postojanom brzinom od trideset kilometara na sat bez ikakvog drugog saobraćaja na putevima. Stigao je do dokova u podne, i Piter Holms je sišao do sidrišta koje je zauzimao *Sidnej*, nosač aviona imobilisan uz kej. Popeo se na palubu i otišao u oficirsku menzu.

U velikoj prostoriji bilo je samo desetak oficira, od kojih šestorica u radnim uniformama Američke ratne mornarice od gabardena mrke boje. Među njima je bio i kapetan *Škorpiona*; on istupi s osmehom kako bi dočekaio Pitera. „Vala, poručniče, drago mi je što ste stigli da svratite.“

Piter Holms reče: „Nadao sam se da vam to neće smetati. Treba da vam se pridružim tek u utorak. Ali pošto sam bio u Ministarstvu ratne mornarice, ponadao sam se da ne biste imali ništa protiv da navratim na ručak, i možda malo pogledam podmornicu.“

„Svakako“, reče kapetan. „Bilo mi je drago kada mi je admiral Grimvid rekao da će vas poslati da nam se pridružite. Voleo bih da se upoznate sa nekoliko mojih oficira.“ On se okrenu prema ostalima. „Ovo je moj prvi oficir, gospodin Farel, i moj komandir mašinskog odeljenja, gospodin Lundgren.“ On se osmehnu. „Za rad naših motora potrebni su inženjeri prilično visokog nivoa. Ovo su gospodin Benson, gospodin O’Doerti i gospodin Hirš.“ Mladići se nakloniše, pomalo nespretno. Kapetan se okrenu Piteru. „Može jedno pićence pre ručka, poručniče?“

Australijanac reče: „Pa, mnogo vam hvala. Može ružičasti džin.“ Kapetan pritisnu zvonce na pregradi. „Koliko oficira imate na *Škorpionu*, gospodine?“

„Jedanaest, sveukupno. To vam je podmornica i po, svakako, tako da imamo četiri mašinska oficira.“

„Sigurno imate prostranu menzu.“

„Malo je tesno kad svi sednemo skupa, ali to se u podmornici ne dešava često. Ali imamo ležaj za vas, poručniče.“

Piter se osmehnu. „Samo za mene, ili ću ga deliti s nekim po smenama?“

Kapetan je bio malo preneražen tom sugestijom. „Ma ne. Svaki oficir i svaki mornar imaju zaseban ležaj na *Škorpionu*.“

Poslužitelj u menzi odazva se na zvonce. Kapetan reče: „Hoćeš li nam doneti jedan ružičasti džin i šest oranžada?“

Piteru bi neprijatno, i dođe mu da sam sebe ritne zbog nepromišljenosti. On zadrža poslužitelja. „Zar ne pijete kad ste u luci, gospodine?“

Kapetan se osmehnu. „Ma kakvi. Ujka Semu se to ne bi dopalo. Ali samo napred. Ovo je britanski brod.“

„Radije bih po vašem, ako vam ne smeta“, odgovori Piter. „Sedam oranžada.“

„Onda neka bude sedam“, reče kapetan nonšalantno. Poslužitelj se udalji. „U nekim mornaricama je ovako, u drugim onako“, napomenu on. „Nisam primetio da to utiče na krajnji rezultat.“

Ručali su na *Sidneju*, desetak oficira na jednom kraju dugih, praznih stolova. Onda su sišli u *Škorpion*, koji je bio usidren kraj broda. Bila je to najveća podmornica koju je Piter Holms ikada video; težina joj je bila oko šest hiljada tona, a njene turbine na atomski pogon mogle su da razviju preko deset hiljada konjskih snaga. Pored svojih jedanaest oficira, imala je posadu od oko sedamdeset podoficira i mornara. Svi ti ljudi obovali su i spavali u lavirintu cevi i kablova, što je uobičajeno za sve podmornice, ali ova je bila dobro opremljena za tropske predele sa dobrom klimatizacijom i veoma velikom hladnjačom. Piter Holms nije bio podmorničar i nije mogao da procenjuje sa tehničkog stanovišta, ali kapetan mu je rekao da je njom lako upravljati i da je veoma okretna uprkos velikoj dužini.

Za vreme remonta, većina naoružanja i ratnih zaliha skinuta je sa nje, a uklonjene su sve cevi za torpeda osim dve. Tako se dobilo više prostora za palube za boravak i razonodu nego što je uobičajeno u podmornici, a uklanjanje krmenih cevi i spremišta za torpeda stvorilo je znatno povoljnije uslove za rad mašinaca. Piter je proveo jedan sat u tom delu broda sa mašinskim oficijom, poručnikom Lundgrenom. On nikada nije služio na lađi sa atomskim pogonom, i pošto je oprema bila zaštićena statusom vojne tajne, za njega je dobrim delom predstavljala novost. Neko vreme je proveo proučavajući generalni raspored vodova sa tečnim natrijumom za hlađenje reaktora, različite razmenjivače toplote i helijumska kola zatvorenog ciklusa za dve turbine velike brzine koje su pokretale lađu preko ogromnih reduktora, mnogo većih i osetljivijih od drugih jedinica iz elektrane.

Na kraju se vratio u kapetanovu malu kabinu. Zapovednik Tauer je pozvonio tamnoputom poslužitelju, poručio dve kafe, i spustio preklopno sedište za Pitera. „Jeste li dobro osmotrili motore?“, upitao je.

Australijanac klimnu glavom. „Ja nisam inženjer“, reče on. „Dosta toga prevazilazi moje poimanje, ali bilo je veoma interesantno. Imate li mnogo muke s njima?“

Kapetan odmahnu glavom. „Do sada niti jednom. Ako se nešto s njima desi dok ste na moru, ne možete mnogo toga da učinite. Samo držite palčeve i nadate se da će nastaviti da rade.“

Kafa je stigla i oni su je pijuckali u tišini. „Naređeno mi je da vam se javim u utorak“, reče Piter. „Kada želite da budem ovde, gospodine?“

„U utorak imamo probno isplivljavanje“, reče kapetan. „Možda bude i sreda, ali mislim da nećemo toliko okasniti. U ponedeljak ukrcavamo zalihe i posadu.“

„Onda je bolje da vam se javim u ponedjeljak“, reče Australijanac. „U neko doba pre podneva?“

„To bi bilo dobro“, reče kapetan. „Mislim da ćemo krenuti do podneva u utorak. Rekao sam admiralu da bih voleo malo da prođem kroz Basov prolaz koliko da se zagrejemo, i vratim se možda u petak kako bih izvestio o operativnoj spremnosti. Recimo, biće u redu da se ukrcate u ponedjeljak pre podne.“

„Mogu li nešto u međuvremenu da učinim za vas? Došao bih i u subotu, ako bih ikako mogao da pomognem.“

„Hvala vam za to, poručniče, ali nema potrebe. Polovina posade je sada na dopustu, a ostatak ću pustiti sutra u podne na vikend-odsustvo. U subotu i nedelju ovde neće biti nikoga osim jednog oficira i šestorice ljudi na straži. Ne, ponedjeljak pre podne je taman dobro vreme za vas.“

On pogleda u Pitera. „Da li vam je iko rekao šta žele da uradimo?“

Australijanac je bio iznenađen. „Gospodine, zar vama to nisu rekli?“

Amerikanac se nasmeja. „Ama baš ništa. Izgleda da je kapetan onaj ko poslednji sazna za naređenja pred plovidbu.“

„Zamenik načelnika glavnog štaba Kraljevske australijske ratne mornarice pozvao me je radi ovog naimenovanja“, reče Piter. „Rekao mi je da plovite do Kernsa, Port Moresbija i Darvina, kao i da će to trajati jedanaest dana.“

„Vaš kapetan Nikson u Operativnom odeljenju pitao me je koliko bi to trajalo“, napomenu kapetan. „Još nisam to dobio kao naređenje.“

„Admiral reče jutros da bi posle toga usledila mnogo duža plovidba, koja bi potrajala oko dva meseca.“

Zapovednik Taueris zastade, nepomičan, sa šoljom zadržanom u vazduhu. „Za mene je to novost“, napomenu on. „Je li rekao kuda idemo?“

Piter odmahnu glavom. „Samo je kazao da će potrajati oko dva meseca.“

Nastade kratkotrajna tišina. Onda Amerikanac ustade i osmehnu se. „Pretpostavljam da ćete me, ako navratite oko ponoći, zateći kako crtam krugove po mapi“, reče tiho. „I sledeće večeri, i one posle nje.“

Australijancu se učini da bi bolje bilo vratiti lakši ton u razgovor. „Zar vi nećete otići na vikend?“, upita on.

Kapetan odmahnu glavom. „Biću ovde. Možda jedan dan odem do grada da pogledam neki film.“

Izgledalo je to kao sumoran program za vikend jednog stranca, daleko od kuće u stranoj zemlji. Bez razmišljanja, Piter reče: „Da li biste možda navratili u Falmut na nekoliko noći, gospodine? Imamo sobu viška. Po ovom vremenu uglavnom smo u jedriličarskom klubu, gde plivamo i je-drimo. Moja supruga bi volela ako biste mogli da dođete.“

„To je baš ljubazno od vas“, reče kapetan zamišljeno. Otpi još malo kafe dok je razmatrao predlog. Ljudi sa severne hemisfere sada su se retko slagali sa onima sa južne. Previše je toga ležalo između njih, razlika u njihovim iskustvima bila je prevelika. Barijeru je stvaralo nepodnošljivo saosećanje. On je to jako dobro znao, i štaviše, znao je da to mora znati i ovaj australijski oficir, uprkos tom pozivu. Međutim, s obzirom na dužnost, smatrao je da bi dobro bilo da sazna malo više o oficiru za vezu. Ako bude morao da preko njega komunicira sa australijskom komandom ratne mornarice, voleo bi da zna kakav je to čovek; to je išlo u prilog ovoj kućnoj poseti. Promena bi mu svakako donela izvesno olakšanje s obzirom na groznu neaktivnost koja ga je mučila u proteklim mesecima; koliko god nezgodno bilo, možda bi ispalo bolje od vikenda na odjekujućem, praznom nosaču aviona gde bi za društvo imao samo svoje misli i sećanja.

On se malčice osmehnu dok je spuštao šoljicu. Možda će biti nezgodno ako ode tamo, ali moglo bi da bude još nezgodnije ako bi grubo odbio ljubazan poziv svog novog oficira. „Sigurni ste da to ne bi previše opteretilo vašu ženu?“, upita on. „Sa malom bebom?“

Piter odmahnu glavom. „Dopalo bi joj se to“, reče. „Bila bi to za nju mala promena. S obzirom na to kako stvari stoje, ona ne viđa mnogo novih lica. Naravno, i zbog bebe su joj mogućnosti ograničene.“

„Svakako bih voleo da dođem jedne večeri“, reče Amerikanac. „Moraću da budem ovde sutra, ali u subotu bi mi dobro došlo malo plivanja. Odavno nisam plivao. Kako bi bilo ako bih došao u Falmut vozom u subotu ujutro? Tako bih mogao da se vratim ovamo u nedelju.“

„Sačekaću vas na stanici.“ Malo su razgovarali o vozovima. Onda Piter upita: „Umete li da vozite bicikl i okrećete pedale?“ Njegov sagovornik klimnu glavom. „Doći ću na stanicu sa još jednim biciklom. Mi stanujemo oko tri kilometra odatle.“

Zapovednik Tauerš reče: „Biće to u redu.“ Crveni oldsmobil je bledeo u san. Prošlo je tek petnaest meseci otkad se odvezao do aerodroma, ali sada je jedva mogao da se seti kako je izgledala instrument-tabla ili s koje je strane bila ručica za podešavanje sedišta. Auto je sigurno još u garaži njegovog doma u Konektikatu, možda netaknut, sa svim drugim stvarima na koje je sebe navikao da ne misli. Moralo se živeti u novom svetu i truditi se što više, zaboraviti na staro; sada su to bicikli sa pedalama na železničkoj stanici u Australiji.

Piter je otišao da uhvati kamion natrag do Ministarstva ratne mornarice; preuzeo je pismo sa naimenovanjem i točkove, pa se odvezao tramvajem do stanice. Vratio se

u Falmut oko šest sati, nespretno okačio točkove o ručke upravljača bicikla, skinuo bluzu i s mukom počeo da okreće pedale uzbrdo prema svojoj kući. Stigao je tamo pola sata kasnije, preznojavajući se u vrelini večeri, da bi zatekao Meri opuštenu, u letnjoj haljini i osvežavajućem žamoru prskalice na travnjaku.

Izašla je da ga dočeka. „O Pitere, pa ti si prokuvao!“, reče ona. „Vidim da si našao točkove.“

On klimnu glavom. „Izvini što nisam stigao da dođem na plažu.“

„Pretpostavila sam da ćeš se zadržati. Mi smo se vratile kući oko pola šest. Šta bi s naimenovanjem?“

„Duga je to priča“, reče on. Parkirao je bicikl i točkove na verandi. „Najpre bih da se istuširam, pa ću ti onda ispričati.“

„Je li dobro ili loše?“, upita ona.

„Dobro“, odgovori on. „Plovidba do aprila. Posle toga ništa.“

„O, Pitere“, uskliknu ona, „pa to je prosto savršeno! Idi, istuširaj se pa mi ispričaj sve kad se osvežiš. Izneću ligeštul, a u hladnjaku je boca piva.“

Četvrt sata kasnije, osvežen i u košulji sa raskopčanom kragnom i lakim radnim pantalonama, sedeći u hladovini sa hladnim pivom, ispričao joj je sve. Na kraju je upitao: „Jesi li se ikad upoznala sa zapovednikom Tauersom?“

Ona odmahnu glavom. „Džejn Friman se upoznala sa svima njima na prijemu na *Sidneju*. Rekla je da je prilično ljubazan. Kako će ti biti kad budeš služio pod njim?“

„U redu, mislim“, odgovori on. „Veoma je sposoban. Isprva će biti malo čudno, u američkoj podmornici. Ali moram da kažem da su mi se svi oni dopali.“ Nasmeha se. „Odmah sam uprskao stvar naručivši ružičasti džin.“ On joj ispriča kako je to bilo.

Ona klimnu glavom. „To je i Džejn rekla. Piju na obali, ali ne i na plovilu. Ne verujem da uopšte piju u uniformi. Imali su nekakav voćni koktel, prilično grozan. Svi ostali su pili kao smukovi.“

„Pozvao sam ga da nam dođe za vikend“, reče joj on. „Stiže u subotu ujutro.“

Ona se zagleda u njega preneraženo. „Nije valjda da si pozvao zapovednika Tauersa?“

On klimnu glavom. „Smatrao sam da moram da ga pozovem. Biće sve u redu s njim.“

„O... Pitere, neće. Nikada ne bude tako s njima. Za njih je to previše bolno, kad dolaze kod ljudi u kuću.“

Pokušao je da je razuveri. „Nije on takav. Ponajpre, dosta je stariji. Stvarno, biće s njim sve u redu.“

„Tako si mislio i za onog vođu eskadrile RAF-a“, uzvratila ona. „Znaš – zaboravila sam kako se ono zvaše. Onaj što je plakao.“

Nije želeo da ga ona podseća na to veče. „Znam da im je teško“, reče on. „Kada dođu u nečiju kuću, sa bebom i tako to. Ali stvarno, ovaj prikan neće biti takav.“

Ona se pomiri sa neizbežnim. „Koliko dugo ostaje?“

„Samo jednu noć“, reče joj on. „Kaže da mora da se vrati na *Škorpion* u nedelju.“

„Ako je samo na jednu noć, ne bi trebalo da bude preterano loše.“ Posedela je malo zamišljena, donekle namrštena. „Stvar je u tome da ćemo morati da mu nađemo dosta zanimacije. Da sve vreme bude zaokupiran nečim. Bez trenutka dosade. U tome smo pogrešili sa momkom iz RAF-a. Čime on voli da se bavi?“

„Plivanjem“, reče on. „Želi malo da pliva.“

„A jedrenje? U subotu je regata.“

„Nisam ga to pitao. Mislim da jedri. Deluje kao čovek koji to radi.“